

τείνει τὸ ἐπιχείρημα, ὅπως ἔπραττε βραδύτερον ὁ Ἀγαμέμνων, εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν ἡγήτορας, καὶ λαβὼν τούτων τὴν συναίνεσιν καλεῖ συμπράκτορας καὶ ἄλλους Πελοποννησίους καὶ στρατεύει ἔχων περὶ αὐτὸν οὐ μόνον τοὺς Ἀργεῖους ἀλλὰ καὶ Ἀρκάδας καὶ Μεσσηνίους. Τοῦτο ἐλέγετο ἐν τῇ Θηβαΐδι, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀναγνόντος αὐτὴν Πausανίου. Πάντα δὲ ταῦτα εἰκονίζουσι κατάστασιν πραγμάτων ἀναγκαίως προηγηθεῖσαν τῆς μετ' οὐ πολὺ ἐπελεύσεως ὑπερτάτης ἀρχῆς τοῦ Ἀγαμέμνονος. Ἀπέτυχε μὲν ὁ Ἄδραστος εἰς τὸ κατὰ Θηβῶν ἐπιχείρημα ἀλλ' ὁ υἱὸς αὐτοῦ Αἰγιαλεὺς καὶ οἱ τῶν ἄλλων ἡγητόρων παῖδες, οἱ κληθέντες Ἐπίγονοι, ἐπαναλαβόντες τὸν ἀγῶνα, κατίσχυσαν τῆς ἀντιπάλου πόλεως καὶ κατέστησαν βασιλεῖα αὐτῆς τὸν υἱὸν τοῦ Πολυνείκου Θέρσανδρον. Πάλιν δὲ βλέπομεν παρακολουθοῦντας τὸν Αἰγιαλέα Μεσσηνίους, Ἀρκάδας, Κορινθίους καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐκτὸς τοῦ Ἰσθμοῦ Μεγαρεῖς. Τὰ κατὰ τοὺς πολέμους λοιπὸν τούτους συμπληροῦσι τὸ πρότερον ἡμιτελὲς ἀξίωμα τῶν Ἀχαιῶν καὶ παρασκευάζουσιν ἡμᾶς εἰς τὸ θέαμα τῶν δύο γεγονότων τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσι τὸν στήμονα περὶ ὃν ἐπετερύγισεν ἡ φαντασία τοῦ ποιητοῦ τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας. Τὰ δύο ταῦτα γεγονότα εἶναι ἡ ἐνότης ὅλων τῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Ἀχαιῶν καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ Ἀγαμέμνονος ἢ στρατεία ἦν ἐπεχείρησεν ἢ οὕτω συνταχθεῖσα Ἑλλάς κατὰ τοῦ Ἰλίου.

Καὶ ἤδη ἀφικόμεθα εἰς τὸ τελευταῖον τῶν χρόνων τούτων δράμα ἐν ᾧ ἀπεκαλύφθη ἅπαν τὸ μέτρον τῆς προκοπῆς ἦν ἐποιήσαντο οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Ἑλλάδος κάτοικοι μετὰ τοσοῦτον αἰῶνων ἀγῶνας. Δυστυχῶς ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσεια, αἱ διασώσασαι εἰς ἡμᾶς τὰς ἀρχαιοτάτας περὶ τοῦ τρωικοῦ πολέμου εἰδήσεις, δὲν εἶναι ἱστορία ἀλλὰ δὲν εἶναι ἱστορία εἰμὴ μέχρι τινὸς μόνον. Αἱ ἀφορμαὶ καὶ αἱ περιπέτειαι τοῦ ἀγῶνος δὲν ἐπιτρέπεται νὰ λογισθῶσιν ἀποχρόντως μεμαρτυρημένα· ὁ κόσμος ὅμως ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπετυπώθη ἡ ποίησις ἐκείνη εἶναι προδήλως πραγματικός.

Ἐπάρχουσι μὲν διαφωνίαι τινὲς μεταξὺ τῆς ὁμηρικῆς θεογονίας καὶ τῶν μεταγενεστέρων δοξασιῶν. Ὡς πρὸς τὰ κεφαλαιωδέστατα δὲ καὶ ἰδίως ὡς πρὸς τοὺς μεγάλους θεοὺς τοῦ Ὀλύμπου ὧν προῖσταται ὁ παντοδύναμος Ζεὺς τὸ θρησκειοῦμα τοῦ Ὀμήρου εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ μεταγενέστερον θρησκειοῦμα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους. Παρὰ τοῦ Διὸς δὲ ἐκείνου λέγει ὁ ποιητὴς λαβόντα τὸν Ἀγαμέμνονα τὸ σκῆπτρον τῆς ἀρχῆς, ἵνα μὴ ὑπάρχη πολυκοιρανίη ἀλλ' εἰς κοίρανος, ἐκεῖνος

..... ᾧ ἔδωκε Κρόνου παῖς ἀγκυλομήτεω.

Τοιαύτη βασιλεία δὲν ἀνεφάνη πλέον ἔκτοτε ἐν Ἑλλάδι· ἀλλὰ δὲν ὑπῆρξε πλάσμα τῆς τοῦ ποιητοῦ φαντασίας, διότι τὸ πολιτεῦμα τοῦ ὁποίου ἡ βασιλεία ἐκείνη ἀπετέλει τὸ ἀέτωμα, περιεῖχεν ἐν τοῖς λοιποῖς αὐτοῦ θεσμοῖς τὰ σπέρματα ἀπάντων τῶν μεταγενεστέρων ἑλληνικῶν πολιτευμάτων. Καὶ εἶναι ἄξιον ἰδίως σημειώσεως ὅτι ἐξ αὐτοῦ ἀνεπτύχθησαν οἱ πολιτικοὶ θεσμοὶ οὐχὶ τῶν χρόνων εἰς οὓς ἀποδίδονται τὰ ὁμηρικὰ ποιήματα ἀλλὰ χρόνων κατὰ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας μεταγενεστέρων· ὥστε ὁ ποιητὴς δὲν μετεβίβασεν εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ ὑμνηθεῖσαν ἀρχαιοτέραν περίοδον ὅσα ζῶν ἔβλεπε καὶ ἤκουεν. Ἐπὶ πολλὰς μετὰ τὴν δωρικήν κατάκτησιν ἑκατονταετηρίδας ἡ ἀγορὰ τοῦ δήμου ἐξέλιπε σχεδὸν ἀπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ἐν αὐτῇ τῇ Σπάρτῃ, ἥτις μόνη διετήρησε μέχρι τινὸς τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους τῆς ὁμηρικῆς πολιτείας, βασιλείαν, βουλὴν γερόντων,

